

## **Ledeni zmaj Isdraken 8+**

*pedagoško gradivo*

**avtorica** Manuela Ham



### **kazalo**

<b>uvodna beseda</b> .....	<b>3</b>
<b>o filmu</b> .....	<b>3</b>
filmografski podatki.....	3
kratek sinopsis .....	4
zgodba.....	4
o avtorju .....	7
kritike.....	7

<b>izhodišča za pogovor o filmu .....</b>	<b>8</b>
rejništvo .....	8
alkoholizem in odsotni starš .....	10
družina .....	11
zaljubljenost in prijateljstvo.....	11
drugačnost.....	11
glasba .....	12

Kolofon | **Ledeni zmaj** • Gradivo za učitelje in starše Kinobalon • Avtorica: Manuela Ham • Uredila: Barbara Kelbl • Jezikovni pregled: Mojca Hudolin • Slikovno gradivo: iz filma; Fivia – Vojnik /arhiv Kinodvora • Izdal v elektronski obliki: Javni zavod Kinodvor, 2012 • Kinodvor dovoljuje in spodbuja nadaljnjo uporabo gradiva v filmsko-vzgojne namene. Veseli bomo vaših odzivov, poročil o uporabi, konkretnih učnih priprav na film, predlogov in pripomb. Gradivo je oblikovano kot pomoč staršem ali strokovnim delavcem v vzgojno-izobraževalnih ustanovah. Za vse druge uporabe nam pošljite pisno prošnjo na [kinobalon@kinodvor.org](mailto:kinobalon@kinodvor.org).

## uvodna beseda

**Ledeni zmaj** je mladinski film z zgodbo o odraščanju, prijateljstvu in predvsem o tem, kaj pomeni družina, družinska toplina, sprejetost, ter kako se s tem spopade 11-letni Mik, ki se mora zaradi očetove odsotnosti in nezanesljivosti podati v novo okolje in tam stkati nove družinske vezi. V pomoč mu je družina prijateljev, zlasti deklica Pi, s katero začutita tudi prve simpatije; pustolovščino pa začini še Ledeni zmaj – motorne sani, ki jih prijatelji izdelajo skupaj in sami. Pedagoško gradivo z izhodišči za pogovor je pripravila Manuela Ham, socialna delavka in vodja hiše zavetja Palčica v Grosupljem, ki ima ob svojem delu obilo izkušenj z otroki v stiski.

## o filmu

### filmografski podatki

slovenski naslov **Ledeni zmaj**

izvirni naslov **Isdraken**

država produkcije Švedska

leto produkcije 2012

tehnični podatki DCP, barvni, celovečerni igrani film, 77 minut

jezik v švedščini s slovenskimi podnapisi

režija Martin Högdahl

scenarij Petra Revenue, po knjigi Mikaela Engströma

fotografija Trond Hoines

glasba Jesper Strömblad, Daniel Flores

montaža Fredrik Morheden

igrajo Philip Olsson (Mik), Feline Andersson (Pi), Hampus Andersson (Oskar), William Nordberg (Filip), Malin Morgan (Lena), Vincent Grahl (Tony), Per Bolander (oče)

producent Peter Hiltunen

produkcija/production Illusion Film & Television

distribucija FIVIA – Vojnik

festivali, nagrade (izbor)

Berlinale Generation 2012, Göteborg 2012, FIFEM Montreal 2012, BUFF Malmö 2012 (najboljši film), Kristiansand 2012, Espoo Ciné 2012, Kinobalon na LIFFu 2012

## **kratek sinopsis**

Enajstletni Mik rad posluša zvoke kitov, ki jim je bolj kot vse pomembna skupnost. Rad ima tudi bobne in rock glasbo, podobno kot njegov oče, bobnar v skupini Mutherfuckers. Oče je pogosto odsoten ali prihaja domov pijan, zato mora Mik skrbeti tudi za gospodinjstvo. Socialna služba nekega dne sklene, da je treba Mika umakniti iz družine. Pošljejo ga k teti Leni in znajde se v odmaknjeni vasi na zasneženem severu. Pogreša brata Tonyja, s katerim sta gledala filme z zombiji, toda počasi se vendarle spoprijatelji s skupino otrok, ki jim načeluje neustrašna in odločna deklica Pi. Skupaj gradijo velike motorne sani, ki jih poimenujejo Ledeni zmaj. Ko socialna služba Miku najde novo rejniško družino, je družina prijateljev pripravljena na pobeg.

## **zgodba**

Deček Mik živi z bratom in očetom, glasbenikom, bobnarjem v skupini Motherfuckers. Oče je pogosto odsoten, sinovoma pravi, da zaradi turnej. Mik se očeta zaradi njegovih težav z alkoholom sramuje, po drugi strani pa se zelo trudi, da bi mu ugajal, in popolnoma prevzame vlogo odraslega. Zase skrbi sam, v vseh pogledih. Zateka se v svet fantazijskih igrin in risb, kar opazijo tudi v šoli. Mik prek svojih risb kaže tesnobo, stisko in agresijo, ki je nastala zaradi družinskih razmer. Šolska psihologinja ga zato pokliče na pogovor in mu pojasni, da po njegovih slikah vidi, da je v stiski. Pove mu, da mora oče nujno priti na pogovor v šolo. Toda Mik očeta opravičuje in povečuje. Ko pa se odpravi iz šole in ga pijanega zagleda na avtobusu, ga zataji. V Miku se kot pri vseh otrocih, ki imajo neodgovorne in nezrele starše, bijeta dve plati: idealizacija in sram.

Poleg fantazijskega sveta, v katerega se zateka, Mik zelo rad obiskuje prirodoslovni muzej, kjer z veseljem in zanimanjem posluša zgodbe o življenju kitov. Zanima ga, kako živijo, kako so povezani. Najbolj ga prevzame stavek, da kiti sodijo skupaj; kadar izgubijo svojo jato, se njihovo oglašanje sliši daleč stran, najbolj od vsega jim je pomembna skupnost. Nekega dne po Mikovega brata Tonyja pride policija, Mika pa socialna služba odpelje k teti Leni.

Mik prispe k teti poln odpora, predvsem pa strahu pred neznanim. Toda pričaka ga topla, srčna in za okolje malce nenavadna teta, ki ga že takoj ob prihodu navduši s svojo filozofijo o

knjigah. Nečaku se približa na nevsiljiv način. Včasih pa Mik vendarle začuti tudi krivdo, ker ne skrbi za očeta. Spoznamo tudi Lenina soseda, brata Bertila in Bengta, ki sta na smrt skregana. Čeprav živita v isti hiši, je ta razdeljena na pol, že 30 let pa ne govorita drug z drugim. Mik vseeno najde stik z njima in naučita ga loviti ribe pod ledom.

Mik začne obiskovati tudi šolo, ki je v majhnem kraju precej drugačna od mestne. Prvi dan pouka poskuša narediti vtis na učence s samozavestnim nastopom. V nove odnose vstopa kot navidezno močan deček, ravno zato, da bi prikril svojo šibkost in ranjenost. Na trenutke celo sam sebi verjame, da je pri teti Leni samo na počitnicah, sošolci pa ga hitro spregledajo.

Vseeno kmalu začne navezovati pristne stike. Zelo lepo ga sprejmeta dva fanta, Filip in Oskar, pa tudi deklica Pi. Prijateljstvo s Pi kmalu preraste v vzajemno zaljubljenost.

Mik se začne navezovati, s pogumom vstopa v nove odnose, končno začne postajati otrok. Spoznava popolnoma vsakdanje življenje, ki mu je bilo prej neznano. Lena mu kuha, lepo in odgovorno skrbi zanj, se z njim pogovarja in ga vzgaja. Skupaj s stricema Mik lovi ribe in je zato tudi nagrajen. Nekega dne Mikov oče telefonira k Leni in deček dvigne slušalko. Ko sliši očetov glas, se mu pred očmi pokaže njegova pijana podoba in Mik prekine linijo.

Nekega dne pride na obisk starejši brat Tony. Mik se ga zelo razveseli in skupaj preživita prijetno popoldne. Ob slovesu pa Mik napačno razume, da mora z bratom domov, in takrat lahko za hip zaznamo strah na njegovem obrazu. Želi si sicer, da bi Tony ostal z njim, vendar si oddahne, ko mu Lena pove, da ostaja, da je to njegov dom – seveda, če si to želi sam.

Mikova družba pa ima poleg lepega prijateljstva in prijetnega druženja še sporen vir zaslužka. Skrivajo muce, ki naj bi se izgubile, nato pa čakajo, da lastniki objavijo letake z nagrado za najditelje ter jih prodajo nazaj srečnim lastnikom. Varčujejo za gradnjo Ledenege zmaja – velikih motornih sani za sneg. Ko se razve, kaj so počeli, je Lena nad Mikovim početjem razočarana. Pogovorita se o neprimernosti takih dejanj in razloži mu, da ju ljudje opazujejo: če želita ostati skupaj, Mik ne sme več početi takih stvari.

Nekega dne pa na vrata potrkata socialna delavca Kent in Linda. Mika na silo, brez slovesa, predvsem pa proti njegovi volji odpeljejo v rejniško družino. Leni povejo, da je bila samo začasna rešitev. Nova rejniška družina ima rejence samo za delovno silo. Ima dva svoja otroka, ki sta do Mika kruta; predvsem nasilni sin uživa, če je Mika strah. Ko ga nekega dne prisili, da mora držati v roki konzervo kot tarčo, na katero strelja, Mik zbere pogum in zbeži.

Mik pribeži v Lenino vas. Najprej obiše Pi in ugotovita, da sta se močno pogrešala. Veseli so ga tudi drugi. Mika pa čaka še eno presenečenje: Ledeni zmaj je končan.

Veselo ponovno srečanje pa ni brez grenkega priokusa. Vsi se zavedajo, da bosta socialna delavca Mika iskala in ga spet odpeljala. Otroci se odločijo, da bodo problem rešili po svoje. Z Ledenim zmajem pobegnejo v pusto, s snegom pokrito pokrajino in se skrijejo. Toda že po prvi noči brez hrane, staršev in gretja ugotovijo, da je bila odločitev nepremišljena in primorani so se vrniti domov. Med potjo izgubijo tudi Ledenega zmaja: odnesejo ga brzice na zaledeneli reki, otroci pa se tik pred zdajci rešijo.

Družčina se varno vrne domov. Vseeno so s pobegom uspeli opozoriti na Mikovo stisko. Vsa vas je odločena, da Mik spada k Leni. Celu brata Bertil in Bengt se končno začneta pogovarjati, pomoč Miku je pomembna bolj kot njun tridesetletni spor. Mik končno čuti to, za kar je bil prikrajšan: ljubezen, prijateljstvo, varnost, pripadnost, sprejetost.

Toda že naslednji dan se na šoli znova pojavita socialna delavca. Ne zanima ju dečkova zgodba, njegovi občutki. Mika to spet spomni na stare vzorce, ko je bilo odraslim vseeno. Toda zdaj je končno srečen in sprejet, zato ni pripravljen oditi drugam. Stiska je na koncu tako huda, da pobegne iz učilnice in zbeži na led, ki pa je zelo tanek. Grozi, da bo skočil v vodo, če mu ne dovolijo ostati. Obljubijo mu, da lahko ostane, toda led se začne lomiti in Mik pade v morsko globino. Pod vodo doživi svoje sanje, vidi kite, začuti, kaj to pomeni – družina. Uspejo ga rešiti. In končno je doma.

## **o avtorju**

Režiser filma Martin Högdahl je študiral na Akademiji dramskih umetnosti v Stockholmu ter na Fakulteti za fotografijo in režijo Univerze v Göteborgu. Režiral je več kot štirideset kratkih filmov. S producentom Petrom Hiltunenom ju je nazadnje navdušila knjiga *Ledeni zmaj* Mikaela Engströma in odločila sta se, da po njej posnameta celovečerni film.

## **filmografija (izbor)**

2000 **Pojken som kunde prata med stenar** (kratki)

2003 **Tilltrade förbjudet** (kratki)

2004 **Orka! Orka!** (TV-serija)

2005 **Uttagningen** (kratki)

2012 **Isdraken** (Ledeni zmaj)

## **kritike**

*»Ob ogledu takšnega filma ugotovim, kako dodelani so lahko filmi za otroke. /.../ Na srečo obstajajo za protiutež vsem tistim pološčenim Disneyjevim 'biserom' in hiperaktivnim računalniškim animacijam, od katerih bi si radi že malo oddahnili. Dobro narejen in užitka poln rock 'n' roll film.«*

- Annisa Zainal, *For a Few Movies More*



## izhodišča za pogovor o filmu

### rejništvo

Tudi v Sloveniji poznamo rejništvo. Trenutno je pri nas v rejniških družinah nameščenih 1083 otrok, od tega jih je 292 v rejništvu pri sorodnikih – tako kot deček Mik (kot sorodniki štejejo babice, dedki, strici in tete). Število dečkov in deklic je sorazmerno.

Pri rejništvu ne gre le za to, da otroku, ki iz različnih razlogov začasno ne more živeti pri svojih starših, najdejo nadomestno družino, pač je treba najti tako družino, v kateri bo otrok lahko pridobil pozitivno družinsko izkušnjo. Pomembna prednost rejništva pred drugimi oblikami zavodskega varstva je, da gre tu za namestitev v družino, kjer veljajo določena družinska pravila, kjer so vloge razdeljene med družinske člane, kjer rešujejo konflikte, kjer si delijo delo in obveznosti in kjer so prisotna čustva (tako kot je družinsko okolje v filmu začutil Mik ob svoji teti Leni).

Danes ni več dovolj, da strokovna služba in rejniška družina za otroka zagotovita toplo posteljo in hrano, temveč pričakujemo, da bo rejniška družina sestavljena iz odraslih, ki jih označujemo s pojmom »odgovorni odrasli«: to so ljudje, ki imajo več čustvenih, intelektualnih in kognitivnih kompetenc na področju razumevanja otrok, travme, zlorab, medčloveških odnosov, kot jih imajo odrasli sicer. Otroci, ki so morali priti v rejniško družino, niso več »rejenci«, ki se jih »redi« malo za svoje, malo za otrokove potrebe, ampak otroci, ki so v rejniško družino prišli prestrašeni, obupani, depresivni, z oznako, da so »težko obvladljivi«, včasih lačni in brez primerne obleke, včasih telesno in spolno zlorabljeni. Skoraj vedno jih prežemajo zmedeni občutki o tem, kaj se je zgodilo, kaj se dogaja, kam jih peljejo in kaj se bo z njimi zgodilo. Otroci, ki so prišli v rejniško družino, niso otroci, ki jih je treba »po-rediti«, ampak otroci, ki potrebujejo kakovostno družinsko okolje. Okolje, v katerem bodo imeli odrasli (lahko tudi otroci) takega otroka radi, ga spoštovali in zanj skrbeli, dokler se ne vrne k svoji družini ali pa je posvojen. Zato naj ne bi več uporabljali pojmov »rejenec« in »rejnik«.

Otroci imajo lahko ob vstopu v rejniško družino mnoga raznolika čustva.

- **Žalost**, ki jo otrok občuti ob odhodu. Otroku je lahko potrt, joka, se oklepa staršev. Odzove se z umikom.
- **Jeza** je eno najvidnejših in najmočnejših čustev pri otroku. Zavedati se moramo, da je naravno, da je jezen, pogosto čuti jezo in sovraštvo ne le do staršev, temveč tudi do



strokovnih delavcev in rejniške družine. Pogosta so tudi nihanja v otrokovem razpoloženju in vedenju.

- **Strah** je čustvo, ki lahko pri otroku traja mesece in mesece, včasih celo leta. Boji se prihodnosti, preselitve, novega okolja, boji se, da bo moral zamenjati šolo, strah ga je, da nikoli več ne bo videl staršev.
- **Krivda** je čustvo, ki je značilno predvsem za mlajše otroke. Ti pogosto krivijo sebe, saj mislijo, da bi bilo vse drugače, če ne bi nagajali in bi bili pridni. Pomembno je, da otroku zagotovimo in pojasnimo, da ni odšel v rejništvo zaradi svojega vedenja.
- **Zanikanje** oziroma to, da otrok ne sprejme položaja rejništva, je lahko prisotno še dolgo časa. Ob tem se lahko pojavljajo fantazije o možnosti ponovnega skupnega življenja.
- **Sram ali zadrego** čuti mnogo otrok, saj menijo, da je odhod v družino, ki izvaja rejniško dejavnost, znamenje nezmožnosti, zavrnitve in drugačnosti ter zaradi tega svojim prijateljem sploh ne povedo ničesar o dogodku. Bojijo se tudi njihove zavrnitve.

Po ogledu filma se pogovorimo z otroki o rejništvu. Se jim zdi rejništvo dobra rešitev za otroka?

Katera od raznolikih čustev je pri odhodu k Leni ali namestitvi v rejniško družino začutil tudi Mik?

Kako je Mik doživljal premestitev k teti Leni? Je bila to zanj dobra rešitev? Kaj pa je občutil pri namestitvi v drugo rejniško družino?

Kako ste doživljali socialna delavca, Kenta in Lindo? Sta upoštevala Mikove potrebe?

Se vam zdi, da bi otroci morali imeti pravico do odločanja o svojem življenju? Pri katerih letih se vam zdi, da bi otrok lahko povedal, pri kom želi živeti? Koliko bi to morali upoštevati?

## **alkoholizem in odsotni starš**

Ljudje, ki so zasvojeni, pogosto zelo tesno navežejo otroka nase in ga ovirajo v samostojnosti. Otroka potrebujejo zase in za zadovoljevanje lastnih potreb. Če pa otroci pokažejo svoje potrebe, doživijo odklanjanje in napadalnost. Pogosto nosijo odgovornost, poskušajo omejiti zmedo in navzven prikriti, kako hudo je doma. Podobno se je v filmu dogajalo tudi z Mikom.

V družinah, kjer vlada zasvojenost, so vloge med starši in otroki pogosto obrnjene. Starši z otroki delijo tudi tisto, česar ti glede na svojo starost še ne zmorejo sprejeti. Pri takih otrocih je zelo načeto tudi zaupanje v odraslega, a kljub temu razvijejo spekter vedenjskih vzorcev, s katerim podpirajo in varujejo starša, ki je zasvojen. Za ta namen razvijejo zelo različne vloge – bodisi postanejo pomočniki starša, vedejo se zelo odgovorno in prevzamejo skrb za drugega, ali pa se bolečinam izognejo tako, da sami postanejo odvisni in nenehno prekoračujejo norme, pravila. Včasih prevzamejo nadzor nad odraslimi. Odvadijo se biti otroci. Za te otroke in njihov razvoj je izjemnega pomena dobra izkušnja s funkcionalno družino, ki izvaja rejniško dejavnost. Težave z zasvojenostjo so zelo velike in ne odpravljamo jih z minimalizacijo ali zanikanjem.

Kakšen je bil odnos med Mikom in očetom? Kakšna vse nasprotujoča si čustva ste lahko začutili v Mikovem doživljanju očeta? Kaj je kazalo, da je nanj ponosen? Kako se je z njim poistovetil? Se spomnite prizorov, ko je začutil tudi sram? Strah? Jezo?

Kako je Mik sprejel odgovornost skrbi za družino? Se vam je zdelo to prav?

Kako se je na očetovo vedenje odzival Mikov brat Tony?

Kakšen pa je bil odnos med Mikom in Tonyjem? Kako ste videli, da sta povezana? Zakaj je po Tonyjevem obisku Mik vendarle z olajšanjem ostal pri teti Leni?

## **družina**

Kaj vam pomeni družina? So to oče, mama in otroci, ali jo lahko sestavljajo tudi drugi družinski člani? Je družina lahko tudi sorodnik ali nekdo drug?

Kakšen odnos je imel sprva Mik do bivanja pri teti Leni? Zakaj je čutil odpor? Kaj se je potem spremenilo? Zakaj si je želel ostati?

Kaj vam pomeni sprejetost? Družinska toplina? Kako se je to kazalo v filmu: v katerih prizorih ste začutili toplino odnosa med Leni in Mikom? Kako pa je to v vaši družini: kateri dogodki, ob katerih ste začutili sprejetost in toplino, so vam ostali v spominu?

So vloge odraslih in otrok v družini različne? Kako? Kakšne bi morale biti? Kako se je to kazalo v filmu?

## **zaljubljenost in prijateljstvo**

Kakšni so občutki pri zaljubljenosti? Kako se je to kazalo pri Miku in kako pri njegovi prijateljici Pi?

Kako sta to sprejela druga dva fanta? Je bilo pri njima kaj zavisti?

Ste že bili zaljubljeni? Kako vaši sošolci/sošolke to sprejemajo?

Mik je poleg Pi dobil še dva dobra prijatelja – Filipa in Oskarja. Kje se je naprej pokazalo njihovo prijateljstvo?

Kaj vam pomeni prijateljstvo? Lahko sprejmete prijatelja tudi z vsemi njegovimi napakami? Se kdaj tudi skregata, ste nanj jezni?

Prijatelji Mika podpirajo in se mu pridružijo tudi, ko se odloči za nevaren pobeg s sanmi. Se vam zdi, da je bila to prava odločitev? Kje je meja med prijateljstvom in dogodki, ki že ogrožajo nas same?

## **drugačnost**

Mik se je zaradi svoje izkušnje čutil drugačnega od vrstnikov. Kako ste čutili njegovo zadrego? Kako so ga sprejeli vrstniki?

Tudi Mikova teta in nekateri drugi prebivalci v vasi so bili nekaj posebnega. Jih lahko opišete? Ko je Mik teti Leni rekel, da sta skregana brata čudaška, mu je Lena odvrnila: »Kdo ni? Toda to ni razlog, da se jima izogibaš.« Kaj menite, da je s tem mislila?

## **glasba**

Mik ima rad glasbo in bobne, saj se na ta način identificira z očetom. Kaj pomeni identifikacija?

Kakšna se vam je zdela glasba v filmu? Kakšno glasbo je igral Mikov oče? Kakšna je bila všeč Miku? Kaj pa so poslušali Pi in njeni prijatelji?

Kako si predstavljate življenje glasbenikov? Kako je bilo to prikazano v filmu?

Kakšna je vloga glasbe v filmu? Se spomnite kakega filma, v katerem je imela glasba pomembno vlogo? Se spomnite filmske glasbe, ki vam je bila všeč?

Kakšna glasba je všeč vam?

